

NEKAJ NARODOPISNIH DROBTINIC

Stane Mikuž

Ta »membra disjecta« sem zbral, da bi skromno počastil spomin pokojnega prijatelja Borisa Orla. Soodgovoren za to pisanje je tudi tovariš Milko Matičetov, ki me je z ljubeznivo potrpežljivostjo priganjal, naj se vsedem k delu. Kraj, ki je v glavnem dal pričujoče drobtinice, so Slemena, hribovje, ki leži vzhodno od Velikih Lašč, med sodraško dolino in železniško progo, ki teče proti Ribnici. Tudi v te zatišne kraje stopa novi čas z novimi zahtevami, navadami in drugo barvo. Stari ljudje so skoraj pomrli, mladina pa željno gleda v dolino in proti Ljubljani. Narodopisni izviri so močno usahnili. Hudo bi bilo potrebno načrtno narodopisno obdelati te kraje v najbližji bodočnosti.

1. Zdravica

Štir kovana kula
štiri bele šimeljne
enga mladga hlapčka
temu hlapčku rdeče hlače
bel klobuk
vidga čuk,
s tega glažka
vince smuk!

2. Zdravica

Lepo ime Micka (*ali kako drugo ime*)
sam Bog te živi,
zdaj pa s tega glažka
vince ven popij!
Le popij ga,
le zavžij ga, —
dosti let dočakati,
od veselja skakati!

Opomba. Gradivo je v glavnem urejeno po snovi, kolikor se je seveda to dalo. Stevilke v tekstu se nanašajo na pripovedovalce. Snov za zapiske št. 1, 2, 3 in 17 mi je povedala moja mati Marija Mikuž, roj. Prijatelj, doma iz Maršičev pri sv. Gregorju (rojena leta 1880). Zgodbe pod št. 4, 6, 9, 11, 13 in 24 je povedal Lovšin Jernej (rojen 18. maja 1875), po domače Burčev oče iz Vasi Gašprinovo (fara sv. Gregor). Št. 5 mi je narekoval France Oblak, posestnik iz Maršičev, št. 7, 10, in 15 pa Mirko Prijatelj, posestnik iz Maršičev. Št. 8, 12, 14, 16, 18—23 mi je posredovala Nežika Mikolič, učiteljica v pok., doma iz Sodražice. Vsem se iskreno zahvaljujem.

3

»Prišel je Jezus k svoji usmiljeni materi.
Kaj delaš? Ali čuješ, ali spiš, ali svoje sanje premišljuješ? Ne čujem, ne spim, ali svoje sanje premišlujem, ki so se mi ponoči sanjale. Ena pred polnočjo, ena pred belim dnevom. Da so prišli hudi Judje, da so me zvezali, s trnjem kronali in na križ pribili...«

4

a) *Kako so boleznj zdravili.* Otrok je »naniknil« (»neniknu«), to se pravi zbolel. Mati so odmerili natanko pet žlic vode in jo nato žlico po žlico čez levo in desno rame zmetali proč. Nekaj vode je ostalo »kar je bilo čudno«. To vodo so dali popiti otroku, pa je odjenjalo. Burčevega očeta je, ko je bil majhen, grizlo v trebuhu. Pa je prišla neka ženska iz Loškega potoka, sicer priložnostna delavka: »Kar pustite, bom pa jaz to naredila!« Šla je ven pod kap, vzela je kamenček in ga dala poduhati otroku. Nato je šla zopet iz hiše in kamenček *vnic* odvrгла vstran. Bolečine so prenehale. Plačila ni zahtevala nobenega, le jesti so ji dali. Isti je kot otrok imel polne roke velikih *bradavic*. Neka druga ženska iz Loškega potoka je dejala: »Čakaj, ti jih bom odpravila!« Rekla mu je: »Štej vse bradavice, kolikor jih imaš!« Štel je: Ena! — »Ni ene« je rekla. Dve — ni dve, tri — ni tri itd. Vsakokrat je napravila vozal na niti. In ko je preštel vse bradavice, je žena nit z vozli stisnila skupaj in podrgnila z njo enkrat po levi, enkrat po desni roki — in bradavice so izginile v enem tednu.

b) *Čarovnice.* Ko je bila še sestra živa, je prišla k hiši ciganka. »Dajte mi mleka« je zahtevala, sestra pa ji ga ni hotela dati. Ciganka se je vvezila, vrgla proti hlevu neko reč in odšla. Čez kake tri dni je prišla Koreninka, doma s Slatnika pri Žlebiču, stara kakih šestdeset let. »Mati«, je dejala, »dajte mi mleka, da si bom skuhala kavo.« Mati so rekli, da bi ji ga radi dali, pa je mleko slabo, smrdi in zeleno je. Koreninka pravi: »To so *vražjevke* (coprnice) naredile!« Potlej pa pravi meni in materi: »Takole denite žerjavice v lonec!« Vzela je žakelje in poiskala v njem neko stvar. Odšli smo v hlev, poprej mi je pa še zabičala: »Nič se ne smeš ustrašiti, ker bo počilo, kot da bi s pištolo ustrelil. Tebi ne bo nič prizadejalo.« Vrgla je tisto stvar na žerjavico in res je počilo. Nato sem »pokadil« kravo in Koreninka je rekla materi, naj gre molzt, ker je mleko že *popravljeno*. Koreninka je bila čarovnica. Nikoli ni hotela spat pod hišno streho, temveč samo na kozolcu ali pa v skednju. S seboj je nosila košaro, v kateri je imela kavo, sladkor in kruh. Ustavljala se je pri ljudeh, ki jih je poznala.

c) Ko smo bili še pastirji, so nam možje ukazali, naj znosimo drva na hribček za vasjo, da bodo kurili kres. Ko je kres zagorel, so prišli tudi stari možje zraven. Videli smo nad hojkami leteti *luči* proti *Skrlapici* in Zlatemu repu. Možje so menili, da so to čarovnice.

d) Moj starejši brat je bil že od soldatov in sva šla v skedenj spat. Lepo je znal vriskati, pa je šel za skedenj in je zavriskal. Pa je prišla od Poljan velika, okrogla luč, iz nje pa se je zaslišal debel glas: Boš tiho! Brat pa, ki se ni nikogar bal, je odvrnil: Nak, tebi ne! Pa je spet zavriskal. Ponovno je rekel glas: Boš tiho! Brat: Tebi ne! Ti bom čako odbil. Nato je luč odletela čof, čof, čof — po poti na Graben.

e) Stari ljudje so dejali, da so coprnice večkrat točo naredile. Tam na Zlatem repu in na Škrlovici so bile doma. Moja mati so pripovedovali, da so ponoči hodile v hišo žabe in so delale: ha, ha, ha ... tako da niso mogli spati. Če so šli spat v skedenj, so pa prišle žabe za njimi. Potlej je neki šuštar dejal, da so to coprnice. Poklicali so župnika od Sv. Gregorja, da je šel na Zlati rep preganjat coprnice. Tam je bila neka »starinska« hiša in gospodar je rekel: Jaz nočem, da bi bila moja mati coprnica. Gospod so pa dejali: »Kar imaš, imaš!« Potlej niso več hodile ponoči žabe v vas.

5

a) Bil je jesenski čas, sobota zvečer. Na Riglu so meli proso in tja je bil povabljen tudi stric Janez. Mel je proso z domačo deklo. Ko so delo opravili, so šli v hišo na *povečarek* (žganje, kruh, menči so dobili še kos kruha s seboj). Stric se je odpravljaj domov, dekla pa mu je rekla: »Ti čem naredit', da boš ti nocoj po peklenskem pungartu hodil?« Stric je dejal: »Le naredi!« in je šel. Hodil je vso noč, ves čas je videl Urhovo cerkev pred seboj in slišal bitje ure v zvoniku, pa ni mogel nikamor. Zbudil se je ob pol petih, moker do pasu, pod Kahmečevim kozolcem, ko je ravno vtikal nogo v kolo, da si bo sezul čevlje — ko je pri sv. Urhu zazvonilo k dnevu. Potlej je hitro in na skrivaj odšel domov, ker ga je bilo sram. Zjutraj je šel k maši, pa ga je dekla srečala: »Kako si hodil sinoči domov, Janez?« je vprašala. »Fino«, se je odrezal stric, ki ni maral priznati, kako je bilo v resnici. Ta dekla je bila lepa ženska, coprnica, in jo je kasneje (lastno) mleko zadušilo.

b) Kadar je zbolel prašič, so dejali, da je *uročen*. Uroke so zdravile Mežnarjeva Reza in teta Karlina. Žival so *pregnali* skozi obroč, v rešeto so dali oglje in ga zgasili tako da je voda tekla po prašiču. Tudi v lonec z vodo so metali živo oglje ter pri tem govorili neke besede. Pripovedovalec se spominja le besed: baba, sapa. Mežnarjeva Reza je s krilom oplétala prašiča po gobcu in ponavljala Fodernic! Pisec teh vrstic si je zapisal ves potek »copranja« že pred vojno (pripovedovalka teta Karlina), toda žal so šli zapiski pozlu.

6

a) Otroke so strašili na Slemenih »da bo prišlo *krpavo stegno*«. (Kaj več o tej simpatični *prikazni* nisem mogel zvedeti. — *Op. pis.*)

b) Z bratom sva spala na roženvensko nedeljo ponoči v skednju. Bilo je polno otave, mesec je svetil kot podnevi. Pa je nekaj bosega prišlo naravnost k meni. Slišal sem, kako so podplati drsali ob podnice, videl nisem pa nič. Mislil sem, da brat Jože kaj vidi, pa tudi ta ni videl ničesar. Vzel sem ključ, oni pa podajač, pa sva šla okrog skednja. Nikogar nisva našla, potlej so pa mati rekli, da so to tisti ljudje, ki so *morali hoditi nazaj*, ker so očetu seno kradli.

c) Z bratom sva delala pozno v noč na žagi. Tiste čase je šlo trdo fantom, ker je bila huda za solde. Greva ven na *krlišče*, pa ti v lesu *zakliče trikrat*: Stefan, Stefan, Stefan! Bil je tak glas, kot bi mati klicali. Pobrala sva orodje, zaklenila žago in odšla domov. Doma je pa vse lepo spalo. Drugo jutro sva vprašala mater, če so oni klicali. I, kaj, jaz sem spala! — so se odrezali. Stvar je bila pa ta, da sva rezala les že po polnoči, ko je bil praznik Zalostne M. B. v postu.

d) Na Poljanah je v farovžu strašilo. Gospod so se bali, pa so hodili v vas spat. Njegov naslednik je bil pa korajžen, in je kar v farovžu ostal. Videl je ponoči svojega prednika, ki je stal pri omari in listal po knjigi. Vprašal ga je, kaj bi rad in zakaj hodi nazaj. On je dejal, da ni opravil dveh maš.

7

a) *Môra*. Antonov atek so spali, ko so bili še fant, v skednju. Noč je bila svetla, mesec je sijal, skedenjska vrata so bila priprta. Videli so človeško postavo, ki se je postrani pririnila v skedenj, potem se niso mogli več ganiti. Zjutraj še pred dnem so jih prišli klicati oče in so jih slišali, kako so *renčali*. Zavpili so — Anton, Anton, gremo kosit — potlej so se vzdramili in so bili dobri.

b) Anžetov oče je vasoval v Prapročah in je šel domov na Maršiče. Mesec je svetil. Naenkrat je zagledal, kako mu je šel poti nasproti *mož brez glave*. Ustrašil se je in se skril v *natiški fižol*. Prikazen je šla mimo, oni pa jo je ubral domov.

8

V starem gradu (nad Ortenekom) so se godile strašno čudne stvari. Graščak se je po železni kači pogovarjal z ribniškim. Ponoči so se sprehajale po parkih čudne bele deklice. Iz gradu je bilo slišati stokanje, rožljanje z verigami, tako da je bilo človeka groza. V cerkvi sv. Jurija zraven gradu je vsako noč stala nad grobnico bela prikazen, kdor jo je videl, je moral umreti za nenavadno boleznijo. Da je bila to resnica, pripovedujejo, kako je ortneški Hans (Kosler) prišel s fotografskim aparatom, da bo slikal oltar sv. Jurija. Ko je pogledal v aparat, je zagledal prikazen, ustrašil se je, hitro fotografiral, potlej pa zbežal. Kasneje so na plošči razločno videli megleno prikazen. Ta Hans je nato zbolel in se je zdravil v Egiptu, kjer je umrl.

9

a) *Deseti brat*. Urbas (Urbasov po domače) so mu rekli, od Marovčev je bil pa doma. Pri Bučevih je prenočeval, ni hotel postelje, le gori in doli je hodil v hiši, včasih se je vsedel. Tole je povedal: Pri Starem gradu so spravljene tri *lodrice* denarja iz turških časov. Pa ga ne bodo dobili, ker ga varje črn mož. Prišli so trije študentje iz Ljubljane in dva domača, ponoči so poizkušali priti do zaklada, pa so morali popustiti, ker jih je bilo preveč strah.

b) *Divja jaga*. Ena ženska iz Hojč je pripovedovala, da je šla ponoči domov, pa je prijezdil nekdo po poti naravnost proti njej. Mislila je, da jo bo pohodil, toda nenadoma je zavil v gozd, naravnost v jarek.

10

Antonov atek je ponoči stal pri cerkvi, pa je slišal lajež psov in strel iz puške doli v *logih*. Bila je divja jaga.

11

a) *Svetinje* so večkrat videli. To so luči, ki letijo od cerkve do cerkve ponoči.

b) *Divji mož*. En mož z Nebes je hodil zarana k maši, pa ga je videl. Bil je visok kot hojka, pa fino opravljen.

c) Rojenice so prišle le, če so otroka položili na *srednje okno*. Potem so slišali mati in vsa družina, kaj bo v življenju z otrokom — ali bo srečen ali nesrečen.

d) *Smrt v hiši*. Ko je človek umrl, so najpreje izlili iz škafa vso vodo, kajti v njej si je smrt koso umila. Ponekod je ta običaj še v navadi (na Grmadi).

e) *Rojstvo v hiši*. Ko se otrok rodi, ga pridejo sosedje obiskat. Toda ne smejo naravnost k novorojenčku. Nekaj časa v hiši postanejo ali pa se česa dotaknejo. Tudi se ne smejo otroku čuditi, češ kako je lep, močen ali debel. Pohvalijo ga le mimogrede. Sicer bo otrok *mračán* (umsko nesposoben). Otroka ne sme dolgo gledati ženska, ki sama nima otrok, kajti potem bo *uročen*. Porodnica, ki še ni šla v cerkev k *vpeljevanju*, ne sme stopiti na tujo zemljo, ker bi prišlo sicer ogromno *miši*. Baje so te navade še žive na Zlatem repu.

f) *Tovorniki*. Neki mož iz Brinovščice je tovoril osle in kose. V Postojnskem gozdu ga je ponoči ustavil razbojnik (ravbar). Zavpil je: »Noč je moja!« Korajžni tovarnik pa mu je zabrusil: »Pot je pa moj!« — in je mirno šel mimo.

g) *Francozi*. Tisti kmet, ki ni mogel plačati davka, je dobil francoskega vojaka, da ga je krmil. Zibati ga je moral v zibelki, nato ga je pa prevrnil.

12

Francozi so z Napoleonom prišli tudi v Sodražico. Sodraški možje so šli nadnje s kosami in vilami. Počakali so jih pod »Štriki« (strma pot iz Travnne gore do Sodražice), ko so jih pa zagledali, so zbežali domov. Ženam so se hvalili, da so Francoze nabili. Ko so prišli francoski vojaki v trg, so ljudje poskrili denar in hrano. Pa je rekel sam Napoleon: »Pred mojimi vojaki so lahko cekini na mizi in ne bo nobeden vzel, niti pogledal, tako so vsi pošteni. Zato je tudi sramota, da stojijo pred mostom gavge (vislice).« Vojaki so jih podrli. Od takrat ni več vislic za mostom sv. Janeza, ki je bil tedaj lesen, sedaj je pa zidan.

13

a) *Skrivači*. Iblajtarji so jih lovili, da bi služili cesarja. Kadar so se iblajtarji bližali vasi, kjer so bili skrivači, so ljudje vpili: »Prašiči so ušli, pojte prašiče lovit!« Ta čas so se skrivači umaknili v les. Nek skrivač je pesem zložil:

b. Nedeljo vsako jutro
je v cerkvi božja čast,
jaz pa po gmajni hodim
sem žalosten ta čas.
Zdaj pa pojdem sam v Ljubljano
tudi če pridem glih pod meč.

c) Iblajtarji so hodili po vaseh tudi zaradi tobaka. Možje so imeli po dve mošnji; v eni je bil pravi, v drugi pa hrvaški. Iblajtarji so rekli: »Pokazi!« — pa je pokazal prvo mošnjo, drugo je pa skrnil. Hrvatje so prinesli tobak v listih, nato so ga pa sami narezali. Tudi zaradi *soli* so hodili iblajtarji po vaseh.

d) *Spomini na tlako*. Na tlako je hodil oče, ko je bil petnajst let star. Nositi so morali steljo iz Žrnovca. Naredil je butaro, si jo dal na rame, potem je pa padel. Valpet ga je usekal z bičem, potlej je pa hitro nosil. Valpet (ukaznik) je pobiral desetino kar iz kozolcev. Na tla je zmetal snope žita. Tisti kmetje, ki so se »fajn« držali so ga pa nabili, ker se je žito kvarilo.

14

Stara mati so mi pripovedovali, da so šli posekati *rajkel* na graščakovo. Prišel je berič (brič), jih ozmerjal in zapisal. Nato so bili mati s sinčkom Antonom štirinajst dni zaprti na ortneškem gradu.

15

Antonov atek so pripovedovali: Ko je bila še tlaka, je prišel ukaznik in rekel kmetom, da morajo hitro posaditi fižol. Možje so izkopal veliko jamo, vanjo vsuli ves fižol ter jamo zakrili s prstjo. Ko se je valpet vrnil in vprašal, kaj je s fižolom, so mu pokazali jamo — anti, saj si hotel da *hitro* vsadimo!

Stara mati so mi povedali tole pravljico:

Sveti Anton je imel kravico, po imenu Šavrico. In ta kravica, Šavrica ni imela ne volička, ne telička in sv. Anton je bil hudo žalosten. Čez sedem let je kravica Šavrica dobila dva telička, oba volička, ki sta po srebrnih parkeljcih hodila in zlate rožičke nosila. Sv. Anton se je zahvalil Bogu in molil, da bi volička zdrava ostala in mu vešele urce delala. Pa je o teh voličkih zvedel hudobni grajščak in zahteval, da mu pripelje oba volička v grad. Sv. Anton je bil hudo žalosten, ko je peljal volička pred grajščaka. Grajščak je zadovoljen gledal volička in pravi: Volička sta moja. Sv. Anton pa prosi in moleduje in reče: Ne dam jih, voliča sta moja. Grajščak se zasmeje: No, sv. Anton, če bosta voliča do noči pojedla poln skedenj sena, potem sta voliča tvoja, če ne, sta voliča moja in tudi tebi se ne bo dobro godilo. Sv. Anton pelje voliča ves žalosten v skedenj, do vrha poln sena in slame. Voliča sta začela hrustati, sta hrustala, proti večeru sta slamce iskala. Vesel pravi sv. Anton graščaku: Voliča sta moja, sta vse pohrustala, sta slamce iskala. Grajščak pa pravi: Ne, sv. Anton, voliča bosta moja. Pelji jih k jezeru, ki stoji ob gradu. Če bosta voliča do noči popila vso vodo iz jezeža, sta tvoja, če ne, sta moja. Spet pelje sv. Anton žalosten in nejevoljen voliča k jezeru. Voliča sta pila, pila, pila. Proti večeru sta voliča mukala, sta lužce iskala. Sv. Anton vesel pelje volička pred grajščaka in pravi: Zdaj sta voliča moja. Pa se zasmeje hudobni grajščak in pravi: Še ne, sv. Anton, voliča bosta moja. Če pa mi jutri ob sončnem vzhodu peljeta vso mojo grajsko gospodo in služničad na vrh hriba in brez nevarnosti pripeljeta voz na vrh in nazaj, potem sta tvoja, če ne bosta moja. Drugo jutro so se vsa grajska gospoda in služničad vsedli na velik lojtrni voz in sv. Anton je vpregel volička. Volička sta peljala, vlekla, vlekla v hrib. Volička sta začela stokati, stokati, jarmiči so začeli pokati, pokati. Jarmiči so se strgali in voz je zdrvel v dolino z vso gospodo in grajščakom in zgrmel v prepad. Birič pa je na sori sedu, pa mu je pregelj v rt smuknu. Tako je sv. Anton rešil svoja volička, ki sta po srebrnih parkeljcih hodila in zlate rožičke nosila.

Rakuž. Moja mati mi je pripovedovala tole zgodbo: Fantički so večkrat hodili ponoči v loge loviti rake, kajti takrat se pasejo v travi. V logah namreč teče potok, ki je bil nekoč poln teh živali. Fantički so vzeli s seboj košaro in so pobirali rake. Naenkrat so zagledali velikankega raka, vrgli so ga v košaro in se napotili domov, češ, da je plena dovolj. Ko so dosegli gozd, pa so zaslišali od potoka sem strašen glas: Dajte rakuža nazaj! Ucvrli so jo po gozdu navkreber in tedaj je drugič zaklicalo še strašnejše: Dajte rakuža nazaj! Še niso ubogali in so bežali naprej, rak-velikan pa se je premetaval v košari. Tretjič je zavpil glas

tako močno, da so hoje zatrepetale: Dajte rakuža naza-a-j! Sedaj so odvrgli košaro v praprot, brez sape pribežali v vas in se poskrili po kozolcih. Poslej se ni noben fantiček več upal ponoči loviti v logih rakov.

18

Pesem o Mariji romarici. (Pela so jo dekleta v šoli okoli leta 1930.)

Marija gre na božjo pot
v Jeruzalem na božjo pot.
Na rokah nese Jezusa
Oj Jezusa zveličarja.

Srečala jo je deklica
tud lepa mlada romarca
Marija jo je vprašala
al bi kaj nesla Jezusa?
Za nič ne nesem Jezusa,
saj vidiš, da sem vsa šlarasta.

Marija gre na božjo pot
v Jeruzalem na božjo pot
Na rokah nese Jezusa
oj Jezusa zveličarja.
Srečala jo je deklica
tud lepa, mlada romarca
Marija jo je vprašala,
al bi kaj nesla Jezusa?
Za nič ne nesem Jezusa
Saj vidiš, da sem vsa židana.

Marija gre na božjo pot
v Jeruzalem na božjo pot
Na rokah nese Jezusa
oj Jezusa zveličarja.
Srečala jo je deklica
tud lepa, mlada romarca
Marija jo je vprašala,
al bi kaj nesla Jezusa?
Prav rada bi nesla Jezusa
pa vidiš, da sem vsa umazana.
Bi rokce mu pomazala
pa bi se mu zamerila.
Marija jo je vprašala
kaj boš za to zahtevala.
Nič drugega ne daj mi ti
kot moji duši sveti raj.

Ta prvi bom dal velik zlata
velik zlata, velik srebra
po smrti pa bo v peklu doma.

Ta drugi bom velik blaga
velik dobrin tega sveta
po smrti pa bo v peklu doma.

Ta tretji bom dal velik otrok
velik otrok, velik nadlog
po smrti pa bo gledala
preljubega Zveličarja.

19

Pesem o Urški, najlepši nunci kloštrski

I

Stoji, stoji tam samostan
in notri je dvanajst deklet
najlepša pa je Urška
najlepša nunca kloštrska.

II

Urška skoz okno gledala
zlat prstan z roke snemala
pod oknom fantič je oral
je dobro deteljo sejal.

III

Je drobno deteljco sejal
in Urški je tako dejal
ah Urška pojdi ti z menoj
za eno urco pojd domov.

IV

Urška prosila je domov
za eno urco al pa pol
za eno urco al pa pol
bi Urška rada šla domov.

V

Ta velika nunca jo svari
le molči, molči Urška ti
le molči, molči Urška ti
najlepša nunca v kloštru si!

VI

Kaj ste me dali v klošter zdaj
ko sem že stara sednajst let
ko sem že stara sednajst let
ko sem spoznala kaj je svet.

VII

Mar bi me dali v klošter svet
ko sem bla stara sedem let
ko sem bla stara sedem let
k še nisem vedla kaj je svet.

VIII

Urška prijela je za meč
zabodla si ga je v srce
zabodla si ga je v srce
in rekla je besede te.

Le tec, le tec rdeča kri
na vse te mlade zdaj ljudi
na vse te mlade zdaj ljudi
da mene s kloštra ne pusti.

20

Pesem, ki jo pojo pri mrliču, če je fant ali dekle (okolica Sodražice)

1

Če bo on za taboj hodil
bom zagrabil krog in krog
hudga sultana bom kupil
da bo lajal vse povsod.

2

Zjutraj doli ob potoku
dekleta stikajo glave
bog ve al kropit ga pride
al jo mamca ne puste.

3

Mamca, mamca le pustite
da ga z vami grem kropit
saj ne bodem tam jokala
hočem vam se pokorit.

4

Ko na odru ga zagleda
kako bled mrtev leži
plane k njemu, ga objame
zjutraj dvema zazvoni.

21

Pesem o študentu, ki je hotel obiskati očeta, pa ga je zamedlo in je zmrznil. Zložil in uglasbil jo je njegov oče, ki je bil cerkovnik in hkrati učitelj v Loškem potoku.

1

Bil v beli sem Ljubljani
in študiral sem od lani
prav obnašat sem se znal
vodil sem prijatelje k nam.

2

Dobil sem pismo od očeta
da je ljubezen staršev vneta
me z Ljubljane pot pelja
na praznik svetega Jožefa.

3

Na Gori so me ustavljali
in tako so mi dejali
Naj ne hodim čez goré,
ker so burje tam strašné.

4

A ljubezen do očeta
poslušala ni nasveta
pojdi brate obiskat
in očeta vezevat.

5

Strašna burja je pihala
in s snegom je vihrala,
da mi zmeša vso glavó
in zaidem pot strašno.

6

Kje ste fantje in dekleta
ki imate moja leta
pridite meni na pomoč
to bo moja zadnja noč.

7

Bratci in sestrice moje
kličem vas iz groze svoje
pridite meni na pomoč
to bo moja zadnja noč.

8

Očka vi mi odpustite
mamca vi mi križ storite
tó bo moja zadnja noč
pridite meni na pomoč.

22

Svatovska pesem, tudi iz okolice Sodražice:

O preljubi svatje vsi
skupaj smo se zbrali
da veseli ohcet bi
skupaj praznovali.

:(Pozdravljeni — živeli
ohcetni!):

O preljubi ženin ti
le poglej nevesto
kak lepo pri teb sedi
ti ji bodi zvesti!

:(Lepa je, lušna je
pa tvoja je!):

O preljuba nevesta ti
le poglej ga ženna
kak lepo pri teb sedi
bodi ga vesela!

:(Ne žaluj, ne caguj,
rec saj si muj!):

23

Nove prilike v 19. stoletju so našle odmev tudi v ljudskih zabavljicah. Ulčarjev po domače, iz Slatnikov, je takole krožil:

Nova mera, nova vaga
tu se men strašno feržmaga
literca in kilogram
tega jaz ně ne poznam.

Prišle so še te novice
 da bodo še manjše žlice
 če grem kaj v štacuno
 moram vse prej preračunat
 ker me ta nevšečni brat
 hoče zmerom ogoljufat!

24

Na Slemenih se je ohranilo nekaj spominov na znanca ponarejevalca denarja *Prelesnika*. Mudil se je pri Brinščku na Podpoljanah in pri Oblaku iz Grabna, kjer je delal denar. Oglasil se je tudi pri Matevževih na Prapročah ter zahteval, naj ga zaklenejo v klet, toda so ga odpodili. S ponarejenim denarjem je hodil na Štajersko nakupovat prašiče, ki jih je nato prodajal v Trst. Star mož z Briitovišče je zložil tole pesem:

Kaj bi Štajerc počel
 če b Kranjca ne blo
 bi moral doma klati
 pa v dim obešati —
 Ko mu pokaže dnar
 proda dva za en par
 se da goljufati
 kranjskemu brati.

Zusammenfassung

EINIGE VOLKSKUNDLICHE BEITRÄGE

Der Verfasser veröffentlicht Material, das er in der Hügellandschaft Slemen, östlich von Velike Lašče in Unterkrain, von seiner Mutter und andern Erzählern gesammelt hat.

Unter den Liedern sind vertreten Trinklieder (Nr. 1, 2), erzählende Lieder (Nr. 18, 19), Lieder bei der Totenwache (Nr. 20, 21, andere Gelegenheitslieder (Nr. 23, 24) und ein Hochzeitslied (Nr. 22). Zwei ursprünglich erzählende Lieder sind schon halb in Prosa übergegangen (Nr. 5, 16). Unter der Prosa finden wir Sagen von Hexen (Nr. 4 b-e), vom Blutigen Schenkel (Nr. 6 a), von den Schlicksalsfrauen »rojenice« (Nr. 11 c), von einem Herrn der Krebse, »Rakuž« genannt (Nr. 17), vom zehnten Bruder (Nr. 9 a), von der Wilden Jagd (Nr. 9 b, 10), vom Alpdrücken (Nr. 7 a), von Gespenstern und Erscheinungen (Nr. 6 d, 7 b, 8), von Erinnerungen an die Franzosen (Nr. 11 g, 12), die Fronarbeit und verschiedene andere geschichtliche Ereignisse (Nr. 11, 13—15). Schliesslich noch einige Nachrichten von Krankheitsheilungen in früherer Zeit (Nr. 4 a, 5 b).